

zadnji povesti viden, toda vedeti je treba, da je prav njegova neharmonična prisposoba, njegov stilno zblojeni govor (»Kako si smešno lep«, Krivda str. 6. — »Florijanu so šinile nekatere predstave v glavo, se prekopicnile ko cirkuški pajaci«, str. 21. »Film predstav se je vrstil pred njegovimi očmi — str. 96.) večkrat ne samo izraz pisateljve naglice, ampak tudi nujen izraz njegove razbite notranjosti, neurejenega časa, splošne naglice in sile, v kateri živimo. V miselnih osnovah pa je v Bevku naravnost protest proti materijalizaciji sodobnega sveta. Bevku razvoj gre stalno navzgor, ne samo v objektivizaciji življenja, ampak tudi v dozorevanju oblikovne svojstvenosti; če odštejemo vplive, ki večkrat bolj lepé na njem, kakor pa se zlijejo ž njim, lahko rečemo, da je Bevk eden najznačilnejših literarnih sodobnikov.

F. K.

R. Maister: **Kitica mojih.** Pesmi. Izdala Tiskovna založba v Mariboru. 1929. Str. 80. — Ideja in dejanje, tako bi jaz naslovil premišljevanje o značaju slovenske duševnosti. Zdi se, da bi nam tako preiskovanje dalo zanimivo idejno-zgodovinsko monografijo našega naroda, ogledalo našega bistva, naših prednosti in naših napak in pomanjkljivosti. Ideja in dejanje, eno kakor drugo je namreč imperativ zgodovine in kulture slehernega naroda. Če se je reklo, da smo Slovenci »liričen« narod, se upiram zgolj negativnemu tolmačenju, ker smatram etične in duhovne naloge za višje od zgolj historičnih. A to odliko nedvomno vsebuje ta oznaka v svojem jedru, čeprav ne zanikam usodnega pasivizma in romantizma v naši krvi. Toda ugotovljeno bodi, da so bili, žal, neredko bolj »lirični« naši politiki nego naši pesniki. To-le se mi je zdelo potrebno povedati ob pesniški zbirki »Kitice mojih«, ki nas zanima predvsem zaradi njenega avtorja. Zakaj Rudolf Maister je eden izmed redkih slovenskih mož dejanja — in dejanje je prav tako večno kakor ideja. Toda za oznako njegove osebnosti ni važna samo ta ugotovitev. Zdi se mi, da moram ob tej zbirki, ki je ni mogoče, ako nočemo biti globoko krivični, soditi edino-le z literarno-estetskih vidikov, opozoriti tudi na nekaj drugega. To knjigo jemljemo res da predvsem kot dokument močne, s širokih narodnih razgledov pomembne osebnosti. Kot taka bo vedno draga vsakemu Slovincu, onemu pa, ki bo kdaj govoril o tem možu, bo še posebej dobrodošel in dragocen komentar. Toda — kar vidimo morda v prvi vrsti mi mladi — ta knjiga je po svojem najpomembnejšem težišču v enaki meri dokument polpretekle naše sodobnosti, kakor katerakoli povojna slovenska umetniška knjiga. Ta mladi rod se prav danes zaveda, da se je v tistih dneh, ko je bil ves naš napor radi srčne stiske obrnjen v notranjost, v klic po prerojenju človeka iz duha, da se je v tistih dneh z ramo ob rami z nami — govorim o mladih — nekdo boril zoper istega duha negacije. To je, kar nas veže z njim kljub formalnemu nasprotju, ki pa je značilno zanj kot pesniškega tvorca. Tega je v bistvu izoblikoval čas ob prelomu stoletja, po eni strani čas po objektivnosti stremečega realizma, a po drugi so že vidne črte nastopajoče slovenske moderne v nastroju dekadentizma, ki je nanj vplival ne toliko z izraznimi sredstvi, kolikor mu je soroden po občutju. Tako srečujemo pri njem v refleksih zlasti Gregor-

čiča, Aškerca, a prav tako so očitni sledovi Cankarjeve »Erotike«. Močan je tudi vpliv narodne pesmi, vsebinsko in oblikovno. Izrazito ne pripada nobeni struji, vzrok oblikovne tipičnosti leži v nemajhni meri nedvomno tudi v dejstvu, da je osebna problematika pri njem skoraj popolnoma izključena kljub nasprotnim poudarkom časa, v katerem se je izoblikoval. To so značilnosti, ki so lastne predvsem njegovim prvi pesniški zbirki, opremljeni s tradicionalnim naslovom »Poezije«, ki so izšle točno pred petindvajsetimi leti. Kar avtorja v »Kitici mojih« najbolj loči od prve zbirke, je večja osebna izčiščenost, tu in tam objektivno pomembnejša snov, dekadentsko-ljubezenski motivi v literarni maniri se umaknejo narodnim in občečloveškim. A ne le motivno, tudi v etičnem pogledu, to je po splošnem odnosu do pojavov življenja, je ta izprememba očitna, ostale pa so še vedno zanj kot pesniškega tvorca značilne poteze: nagnjenje k literarni konvencionalnosti in epičnemu opisu (tudi pri lirskih motivih), poudarjena miselnost v odnosu do pojavov osebnega in objektivnega sveta, domače občutje, naslonitev na narodno pesem, a tudi prizadevanje za gladko obliko, kar ni vselej dobro.

France Vodnik

Tone Seliškar: **Rudi.** Povest za mladino. Izdala in založila Mladinska Matica poverjeništvu UJU. V Ljubljani, 1929. Str. 108. — Pogled na naše mladinsko umetniško snovanje nas pouči, da smo Slovenci v tem oziru še vedno na docela povprečnem, prav za prav podpovprečnem stališču. Kar še bolj zatemačuje to žalostno podobo, je to, da je tozadevni opus številčno že nemajhen, da, prevelik za vzgojo slabega okusa. Kar označuje celokupno produkcijo z malimi izjemami, je nekvaliteta, nekaj, kar je najmanj priporočljivo in česar bi si i želeli najmanj. Zakaj in odkod tako mizerni uspehi, o tem bi se danes že moglo razpravljati. Prvič je ta vzrok zmotno naziranje naše nepoklicne kritike in piščoče mase o bistvu in namenu mladinske umetnosti, ki sta jo oba podredila didaktizmu, čemur se po naše reče — ribarjenje v kalnem. Prvi, namreč »mladinski kritik« je bil pri nas vedno dobrohoten, laživzgojen neznalica, in to vsega: mladinskega sveta, vzgoje in umetnosti. »Naša nežna mladina je zopet dobila v dar delo, polno bogastva in duševne hrane,« tako-le nekako si je on zamislil svoj nepoklicni posel. In potem ta piščoča masa, ta posili-produktivni stan, ta nelegitimna obrtna zadruga »izdelkov za mladino« — ne, zanjjo celo ne najdem poštenega izraza za pravično oceno. Poklicana, da zlomi temu škodljivemu pojavu moč, je po mojem mnenju kritika. Ona naj, kjerkoli se le dá, izpodmika tla in jemlje ugled mladinskemu šundu in išče in ustvarja pogoje za porast in dvig vseh panog mladinske umetnosti: skrbi naj ne le za slovstvo, ampak; za gledališča (marijonetno in »pravo«), predvsem pa tudi za specifično — samo ne čudite se — mladinsko muziko in likovno umetnost. Prav slikarstvo prihaja, menim, najbolj v poštev za najzgodnejšo mladost, kajti psihološko dejstvo je, da je za otroka konkretnost, ki jo umetniško oblikuje fantazija in ne misel, najbolj možna ponazoritev življenja. Na slikovitosti n. pr. so grajene pravljice, pri katerih sta ne le snov, namreč tudi etos podana v konkretni prisposobi. To je tudi najzanesljivejša pot, ki drži iz didaktike k neposrednosti umetniškega sno-